משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר זרעים

לחם שמים על משנה מעשרות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה מעשרות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-מעשרות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 8
משנה ז 9
פרק ב 9
משנה א 9
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16
משנה ז 17
משנה ח 17
פרק ג 18
משנה א 18
משנה ב 20
משנה ד 21
משנה ו 21
משנה ח 22
משנה י 22
פרק ד 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ג 24
משנה ד 24
משנה ו 24
פרק ה 25
משנה א 25

משנה ב 26
משנה ח 26

פרק א

משנה א

כלל אמרו. עפ"ק דפאה:

חייב במעשרות. בזמנים ששנויים להלן. ובתי"ט כתוב כאן פירוש כשאוכל קבע. ואין לשונו זה נופל על לשון המשנה. כי עדיין לא הוזכר הזמן הקובע לאכילת קבע. ונראה ששגגת הדפוס היא שקבע לשונו זה שלא במקומו. וראוי להיות לקמן במ"ב דתנן מאימתי הפירות חייבות במעשרות. עלה קאי דפירושה כשאוכל קבע. וכך צריך לתקנו:

משנה לחם

אוכל עיין שילהי פירקין ועמ"ש בס"ד מ"א פ"ט דתרומות.

משנה ב

משנה לחם

האגוזים משיעשו מגורה עפר"ש דמייתי אגדה מה אגוז יש בו ארבע מגורות. **ש"מ** דגדולים שיש להם קלפה בפנים. שחולקתם לשנים חלקים גדולים. והם לארבעה. הם קרוים אגוזים. והאוכל שלהם אינו חלק כשל קטנים. שהם נקראים לוזים.

משנה ג

התלתן משתצמח. עמ"ש בס"ד מ"ה פ"א דתרומות:

משנה ד

משנה לחם

החייב בשקדים המרים פטור במתוקים קשיא לי הא תנן פ"ד דשביעית. ושאר כל הפירות משיוציאו. ותנן נמי התם. כעונתן למעשרות. כך עונתן לשביעית. ואליבא דר"י הכא השקדים משיעשו קלפה. **ואפשר** דת"ק הכי ס"ל בשקדים. דלא פליג ר"י אלא באגוזים. דכייל להו עם שקדים. ושקדים אתאן נמי לכ"ע. בין הכי ובין הכי. סתם שקדים חייבין בקטנן. **וצ"ל** הא דמתוקים קטנים פטורים. אגורן דלקמן קאי. ר"ל אע"פ שהגיעו לעונת המעשרות. ורשאי לעשרם אם ירצו. אך עדיין אוכל מהם עראי עד שיתבשלו כל צרכן. אהא קאי דפטור במתוקים קטנים. דאכתי לא הוי להו גורן. אע"ג דהוו פרי. ואיידי דקתני רישא ובירק כו'. דליכא לפלוגי בהו בין גדולים לקטנים. קמ"ל בשקדים יש חילוק. **אבל** אין נראה לחלק בין קטנים לקטני קטנים. דוק. **ועסי"ג** פכ"מ (דלו"א) מ"ש בס"ד על התו'. ד"ה לא נטעי.

משנה ה

איזהו גרגן למעשרות. אימתי הוקבעו למעשר ואסור לאכול מהן עראי. משיפקסו וכו'. דהו"ל גמר מלאכה כמו דיגון הגורן בתבואה:

וכמו שבתבואה אין הטבל מתחייב במעשר אפי' נגמרה מלאכתו. עד שיראה פני הבית [ב"מ פ"ח ע"א]. הכי נמי בפירות גמר מלאכה דידהו. לא קבע אלא בראיית פני הבית. והכי אוקימנא למתני' משיפקסו בבית כדאיתא בפ' הפועלים. והא דתני סיפא בד"א במוליך לשוק עיין לקמן בסמוך:

משיפקסו. משינטל פיקוס שלהן. ר"ל שיטול האדם פיקוסן ולא שיפול מאליו. כ"פ הר"מ והר"ש ז"ל:

ודיקא נמי דקתני ואם אינו מפקס. ומדסיפא בדידיה. רישא נמי בדידיה איירי. וקמ"ל דאע"ג דאכתי לא גמר פיקוסייהו. אפ"ה גמרן בידי אדם נמי הוי גמר מלאכה. והכי אמרינן בגמרא בהדיא. דמשו"ה לא תני נמי עד שיפקסו. אלא משיפקסו דמשמע אתחולי פקוסייהו. דהיינו לא שפוקסין מאיליהן. אלא ע"י אדם. וכ"ש אם נפקסין מעצמן:

ולפ"ז תנקד היוד בחיר"ק והפ"א בקמ"ץ ודגושה **מְשֻׁיְּפָקְסוּ**:

והא דפיקוס קובע אוקימנא בגמ' בראה פני הבית דמשיפקסו בבית דווקא. ונתקשו בזה התו' [ב"מ ד' פ"ח ע"ב ד"ה ולא] דלהוי כמכניס התבואה במוץ. ותירצו דשאני קישואין ודילועין שדרך לפקסן בבית. ומדברי הר"ש נראה דל"ד כלל לתבואה דכיון דאין גמר מלאכתה אלא ע"י דיגון. משו"ה לא חשיב ראיית פני הבית כשמכניסה במוץ. אפי' מירחה אחר כך משום דבעינן ראייה בהכנסה דווקא. אבל הני דאף בלא פיקוס נמי זימנין דהו"ל גמר מלאכה. כדתנן ואם אינו מפקס וכו'. דש"מ דאין הכרח לפקסן. משו"ה חשיבא ראייה אף שהכניסן קודם פיקוס. הכי משמע לי מלשונו של הר"ש. עם היותו מגומגם בנוסח שלפני ונכון הוא:

איברא לא ידענא מאי דוחקייהו דקשי' להו ואינו מוכרח כלל ממ"ש משיפקסו בבית דר"ל שיהא פיקוסן בתוך הבית. אלא לישנא קלילא נקט איידי דהוי בעי למימר משיפקסו בשדה אמר נמי משיפקסו בבית. והמכוון מבואר דה"ק משיפקסו ויראו פני הבית. דתרתי בעינן:

ולא הבנתי מ"ש התו' מדפריך עד שיפקסו מבעי ליה. דודאי ה"פ עד שיפקסו הו"ל למימר. דהוה משמע אפי' הכניסן לבית אינן חייבים עד שיפקסו תחלה. ואח"כ יכניסם לבית וק"ל. ולא אוכל להבין איך אפשר לפרש כוונת הגמ' כדבריהם ז"ל. דבעי דווקא שיפקסו תוך הבית אטו לא סגי בלא"ה. ואם פקסו בשדה והכניסן מי נימא דלא הוי גרנן:

ותו לא ידענא מאי ק"ל אפי' לפ"ד. דהיכא מוכח דהכנסה במוץ פוטרת לגמרי. אפי' אחר מירוח. דהא פשטא דר"א לא משמע אלא אכילת עראי. כדקאמר שתהא בהמתו אוכלת ופטורה וכפירש"י שם:

ואי משום דאמרינן גבי חבר שמת אימר לא טבילי דעבד כר"א [פסחים ד' ט' ע"א]. מהכא נמי לא משמע מידי דמאן לימא לן דעשאן כרי ומירחן. דילמא מעט מעט דש אותן דרך עראי. אע"פ שכינס מגורה מלאה. וכן משמע לי בדעת הרמב"ם ז"ל וצ"ע:

ואם אינו מפקס. שאינו מסיר הפיקוס ומוכרן בפיקוסן לפעמים. אבל אם אינו צריך לפקסן שכבר נפקסו מעצמן כל שכן דהוי גרנן כדכתיבנא. דהא גמר להו פיקוסייהו:

משישלק. ניקודו כמו כן מהנפעל $**משישלק** ע"י אחרים. כנז':

ירק כולו קמוץ. **משיאגד** מהנפעל:

כלכלה. בלוקט תאנים איירי. שכן דרך תאנים לכונסן בכלכלה. וכי הא דתנן לקמן פ"ב כלכלת תאנים. והכא בפירות הנאכלין לחין עסקינן. דגמר מלאכה דידהו במילוי כלי או ליקוט כל צרכו הוי. ולקמן מפרש דין גמר היבשים:

ולמה שפירש הרע"ב הך מתני' נמי בירק. קשיא תרתי בירק למה לי. דהא כולהו שמעינן בקמייתא ולתני נמי מחפה לעיל. אטו כלכלה אצטריכא ליה. אלא מיחוורתא דהכא בפירות האילן שהן נאכלין סמוך ללקיטתן קמיירי. ואל"ה תקשי נמי אמאי לא אשמעינן גרנן למעשרות כשאינו רוצה לייבשן וק"ל:

בד"א. שזהו גרנן. במוליך לשוק. דשמא ימצא לקוחות ויהיו הפירות טבולים כמ"ש הרע"ב. משמע דמיד שנגמרה מלאכתן נאסר לאכול מהן עראי במוליך לשוק. משום דשמא ימצא לקוחות. והוטבלו למפרע משעת גמר מלאכה:

ולא אוכל להבין זה דהיכן מצינו כיוצא בו שהמקח יקבע למפרע. והא בכולה מכילתין מוכח איפכא. וביחוד בפ"ב דהמעלה פירות למכור אוכל עד שמגיע למקום שהולך או ששובת כנז' שם. ואליבא דכ"ע לא נאסר בהן משעת הליכתו ואף במקום המכר הנז' אינו אסור אלא מחמת שנכנס בבית ע"ש:

ואיברא אע"ג דמהירושלמי יצא להם דבר זה למפרשי' ז"ל. מ"מ נ"ל דלפי שטת גמרא שלנו אין אנו צריכים לכך. ותתבאר כוונת המשנה בריווח. ואתי נמי שפיר הא דנתקשו הר"ש והרא"ש ז"ל במשנתנו. דלא סלקא להו שפיר אליבא דסוגיא דידן דפ' הפועלים. דאוקימנא למתני' משיפקסו בבית. אימא סיפא בד"א במוליך לשוק. אלמא מוליך לשוק מיחייב בלי ראיית פני הבית:

והיא באמת פליאה גדולה לא אוכל לה. ולא אדע במה נתפייס הר"ש שכתב ולמסקנא דלא אמרו אלא בזתים וענבים ניחא. ומאי ניחותא וכי אפשר להטעות כל אותה הסוגיא. שגם המקשן גם התרצן ובעל המסקנא כולם נשתבשו ח"ו ולא ירדו לסוף כוונת המשנה שהוכיחו ממנה. שהרי מפורש בה לפי דבריהם דמוליך לשוק לא בעי ראיית פני הבית.

ואיך לא נסתייע ממנה בעל התלמוד כלל להכריח המסקנא. ולא בדרך אב"א. הלא דבר הוא שאין הדעת סובלתו:

גם בפי' הרא"ש ראיתי שנדחק מאד לקיים אותה סוגיא דפירושו בבית שבשדה ע"ש. ואיני יודע מה נסתייע מאותה ששנינו המעלה דהא מהתם איפכא שמעת לה. דהמעלה פירות למכור לא הוטבלו בבית ראשון. ואילו הכא במוליך למכור מיד הוטבלו. ודוק שהוא סתירה לפירושו מכל וכל כאשר יעיד המעיין הישר בלי ספק:

אמנם כל זה גרם להם מחמת שחשבו דגמ' דילן נמי ס"ל כפי' הירו'. לכן נלחצו אל הקיר להניח אותה סוגיא בדוחק עצום מאד:

אבל לע"ד פשוט דאליבא דגמרא דילן הכי פירושה דמתני'. בד"א דמשיפקסו הו"ל גמר מלאכה וגורן לאסור אכילת עראי. כשמוליך לשוק מביתו. דהיינו נמי משיפקסו דרישא דאוקימנא בבית. דביתו של אדם טובל לו בודאי. ולא משום מקח העתיד איתסר ליה. אלא משום דראה פני הבית עם הפיקוס. דהכי הוא סתמא דמילתא כשמוליכן לשוק. אבל במוליך מן השדה לביתו. דאכתי לא הויא להו ראיית פני הבית. אוכל מהן עראי אע"פ שפיקסו עד שיגיע לביתו ויראו פני הבית. (והמקשן הוא דהוה ס"ל כפי' המפרשים דלשוק סגי בפיקוס לחוד).

ובהכי דיקא מתני' וסוגיא דגמר' טובא בלי שום גמגום ודוחק כל עיקר. וברור הוא מאד בס"ד. ודברי הרמב"ם בחבורו רפ"ג צ"ע שנראה כתופס החבל בשני ראשיו. דמעיקרא משמע דסבירא ליה דפיקוס קובע לשוק גם בלי ראיית פני הבית במסקנא דסוגיא. ולא צריך א"כ לאוקמתא דמישפקסו בבית. אי הכי מנליה דפיקוס דבבית מהני שכתב שם כך עיין עליו ודוק היטב:

גם צ"ע מ"ש הכ"מ על השגת הראב"ד דתירוש ויצהר בגורן תלינהו. שלענ"ד כתב כן הר"א לפי מסקנא דסוגיא. ודומה כאילו לא ראה אותה הרב כ"מ. ואף דעת הר"מ יש ליישבו ואין להאריך:

משנה ו

הפרד. התבואה משימרח. מסתמא מיירי כולה מתני' דהכא במוליך לשוק. כמו בבא קמייתא דגרנן למעשרות דרישא. דקתני בד"א במוליך לשוק. עלה קאי וסמיך אההוא לישנא דבד"א דהדר ונקט סירכיה. דסתמא דגורן דהני נמי במוליך לשוק איירי:

והשתא לפום מאי דמסקינן בסוגיא דאייתינן לעיל דלא בעינן ראיית פני הבית אלא בזתים וענבים דלאכילה. דלית להו גורן. ולא מיקבעי כי אם בראיית פני הבית דווקא. אבל בדגן תירוש ויצהר ודכוותייהו כל הני דתנינן הכא דבני גורן נינהו. בגורן תליא

מילתא ולא בראיית פני הבית. ואפ"ה פליגי בה. דלהר"מ ז"ל כי לא בעינן ראיית פני הבית בהני דהוו בני גורן. דווקא במוליך לשוק. אבל במוליך לביתו. ס"ל דלעולם בעו ראיית פני הבית ואיתא לדר"י בהני נמי. והשתא אליביה. הבד"א דלעיל קאי אכולהו דבתריה דכלל' הוא דלא חשיב גורן דידהו בלי בית אלא לשוק:

ולהראב"ד ז"ל כי אתינן למסקנא. משמע ליה דליתיה לדר"י גבי דהני כלל. דכיון דבני גורן נינהו. מיקבעו ע"י גמר מלאכתן בגורן וחייבים מיד בכל אופן. אפי' דעתו להוליכן לבית. ואליביה. הבד"א דלעיל לא קאי אהני דהכא. דודאי כולהו בני גורן נינהו כדגן ותירוש. (דנקטינהו הראב"ד לדוגמא ודוק. אף כי הרב בכ"מ ז"ל לא הבין כך. כמ"ש לעיל שדבריו צ"ע. ודברי הר"מ והר"א שניהם מתיישבים בסוגיא) וליכא לפלוגי בינייהו כדמפלגינן בקשואין והני דלעיל. משום דהנהו דרישא אין גרנן גמר מלאכה דווקא. שהרי נאכלין לפעמים בלי פיקוס כדתנן. וכנז' לעיל. משו"ה לא חשיב גורן במוליך לביתו:

אע"פ שמרח נוטל מן הקוטעים. הא מן המרוחין לא. למר כדאית ליה. בשדעתו להוליכן לשוק. אבל לביתו אפילו מן המרוחין. ולמר לא שנא:

משנה ז

היין משיקפה. פירושו כדלעיל:

אבל לא יתן לקדרה. דחשיב כמבשל ואש קובעת למעשר. ופירש הר"מ ז"ל שאין המנהג שתקרא אכילת בישול עראי:

הא מילתא קשי' לי טובא דהא בהדיא כתב בחבורו ריש פ"ג. דאין האש קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. ואי איתא הא אפי' בדבר שלא נגמרה מלאכתו קובעת:

איברא הר"ש אסברה לן שפיר דהיינו טעמא דקובע. דכיון דמתבשל חשוב נגמר מלאכה. וכן הדעת נותן שהרי זה תכלית מעשיה. ואין עוד מלאכה אחריה. אבל דברי הר"מ צ"ע דסתרי אהדדי. וגם לא נודע מהיכן יצא לו ז"ל מ"ש בחיבור שהאש אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. והא ודאי מתני' קשיתיה. ועיין לקמן במכילתין פ"ד מ"א.

פרק ב

משנה א

היה עובר בשוק. לפמ"ש הרע"ב בפרקין דלעיל מ"ה. דבמוליך לשוק הוקבעו הפירות למעשר מיד. אפי' לא ראו פני הבית. מתורת מקח דטובל. כיון דעומדין לימכר כמכורין דמו. א"כ הכא צ"ל דלאו במוכר בשוק עסקינן. דאי הכי אמאי אוכלין ופטורין. אלא ודאי

במעביר פירות בשוק להביאן עמו לפי דרכו מיירי. שעובר שם ואין רצונו למוכרן. אלא להוליכן לביתו:

ולא הבנתי מ"ש בפי' הר"מ ז"ל במשנתנו. כשזה המוכר המסבב בשווקים. דמשמע דמפרש למתני' נמי במוכר בשוק דומיא דלעיל. ותקשי ליה מאי שנא לעיל דהוקבע אף לאכילת עראי. והכא לא. (עם היות שדעתו למעלה כפירוש הרע"ב כנראה מסתימת לשונו שם):

ואיברא דלישנא דעובר בשוק הכי משמע כדלעיל דמוליכן למכור. ואל"ה בשוק למה ליה. לשתוק מניה. או נימא היה עובר בדרך (אע"ג דא"ל דלרבותא נקטיה דאע"ג דבשוק קאי במקום לוקחים. אפ"ה כיון דאין דעתו למוכרן לא מיקבעי):

אבל לדידן ניחא דפרישנא לעיל במוליך לשוק מביתו דווקא. הוא דאקבעו להו. הא לא"ה לא. אתי שפיר דהכא מיירי בעובר בשוק למוכרן. ואמרינן מסתמא מוליכן מן השדה ולא ראו עדיין פני ביתו. והתם ממילא משמע דמביתו מוליכן לשוק. מסיפא דמיירי לביתו. רישא מביתו. אבל הכא דסתמא תנן היה עובר בשוק פשטא דמילתא שמוליך מן השדה כדרכו לסבב בשווקים למצוא לוקחים. ואע"ג דאפשר נמי דכבר ראו פני הבית. אפ"ה אוקימנא להו אחזקתייהו דלא נטבלו עדיין. וקמ"ל אע"ג דמהדר בתר זביני. אפ"ה לא טבילו. כל כמה דלא ראו פני הבית. או שיקבעו ע"י מקח. משא"כ מתנה דלא קבעא:

אוכלין ופטורין. דאימר לא ראו פני הבית ולא הוקבעו עכ"ל הרע"ב. משמע דספיקא הוא דאע"ג דאפשר נמי דראו פני הבית והוקבעו. אפ"ה פטורים. וקשיא לי דאף למאי דתרגימנא לעיל אליביה. דמתני' לא מיירי במוכר בשוק דלא איקבעו מדין מקח. מ"מ מאי מהני הא הו"ל ספיקא דאורייתא. והו"ל למימר שיתקנו דמאי. מספק אימר ראו. והא הוי מצינן לתרוצי כדכתיבנא לעיל. דטעמא דמתני' דאוקימנא אחזקה דמעיקרא לא טבילי. אלא דלדידי לא מיקרי ספיקא אלא ודאי הוי משו"ה ניחא. אבל להרע"ב ספיקא הוי וקשיא ודאי. דלחומרא הוה לן למיזל:

ותו קשיא נמי סיפא דרישא. דקתני לפיכך אם הכניסו לבתיהם מתקנין ודאי. ואמאי כיון דמספקא מילתא. אימר ראו וכבר תיקנם בע"ה. דהא רוב ע"ה מעשרין [שבת ד' י"ג ע"א] ונפיק מנה חורבא דאתי לאפרושי מן הפטור על החיוב או איפכא. מתקנין דמאי הו"ל:

ולפי מה שפירשתי אתי שפיר דכיון דלא ידעינן דראו. אזלינן בתר חזקה. ואפי' ספיקא לא הוי. אלא ודאי לא נתקנו. דלא אמרינן רוב ע"ה מעשרין אלא גבי טבל. אבל כל זמן

שלא הוטבל אפילו בת"ח אין חזקתו מתוקן. משו"ה אכילת עראי בשוק הוא דשריא להו בכה"ג. אבל הכניסו לבית דהשתא הוא דטבילו להו מתקנין ודאי כנז':

טלו והכניסו לבתיכם לא יאכלו מהם עראי. הרע"ב קיצר כאן במקום שראוי להאריך בטעמא דהך מילתא מאי שנא רישא ומ"ש סיפא:

והרמב"ם אסברה לן הכי דכשאומר הכניסו. כוונתו לומר שהן מתוקנין אחר שכבר נטבלו בביתו. ורוצה בזה שרשאין לאוכלן אפילו בבית. ואנן פלגינן דיבוריה דבהא דקאמר שהן טבולין מהימן. ובמאי דר"ל שהן מתוקנין לא מהימנינן ליה. משו"ה איתסרו מיד באכילת עראי. ובעו עשורי דמאי. זהו המובן לי מפי' הר"מ ז"ל:

וצ"ל דהאי הכניסו לבתיהם לאו דווקא. דאפי' בשוק נמי בעו עשורי לאכילת עראי. אלא איידי דרישא נקט האי לישנא. ותו דקמ"ל אפי' הכניסום אינן מתקנין אלא דמאי:

ובאמת הוא פירוש נאה במשנתינו לפ"ד ז"ל (ובפירוש הר"ש ז"ל לא מצאתי טעם מתקבל בזה). אמנם כבר אמרנו מהדוחק שיש לדרכם ז"ל במשנתנו:

וע"ק נימא הפה שאסר הוא שהתיר. וכ"ש לדרכינו דכודאי משוינן ליה דלא ראו. דעל פיו בלבד נאסרו כטבולין. פשיטא דאית לן למימר הכי ולהימניה בכולה מלתא. אטו בדבוריה מיגרע גרע להו. והא אפילו בספק גרידא אזלת לקולא:

וי"ל דהיינו טעמא דמתני' משום דע"ה לא נחשדו על התרומה [סוטה ד' מ"ח ע"א]. וקיי"ל תרומה קובעת בדבר שנגמרה מלאכתו כראיית פני הבית. והשתא אתיא מתני' שפיר טפי. דרישא סתמא בשוק אכתי לאו טבל נינהו. וסיפא כי קאמר הכניסו לבתיכם. כוונתו שיכולין לאכול אפי' בבית שכבר תיקנם. ומהימנינן ליה כדקאמר. דודאי תיקנם שהפריש מהן תרומה גדולה. כדרכו של ע"ה שאינו מפריש המעשרות רק התרומה. וכסבור הוא שהן מתוקנים בכך. משו"ה ודאי מיגרע קגרע בדיבוריה. דהא השתא ודאי טבלו והוקבעו למעשר. ליאסר מיד באכילת עראי. ע"י הפרשת תרומה דאוסרת כדלקמן. ואפ"ה לא יתקנו אלא דמאי אף לאחר שהכניסום. דשמא עישרם נמי. דרוב ע"ה מעשרין. והרי זה פירוש נאה במשנתינו הסתומה וחתומה מאד. וכל זה כתבתי עפ"ד המפרשים למשנתינו בע"ה:

איברא איכא לאוק' נמי לכולה מתני' בחבר. והכי מסתבר' טפי וכמ"ש לקמן בס"ד. והשתא דאתינן להכי רישא נמי ה"ט דאוכלין ופטורין. משום דאזלינן בתר חזקה. דסתם תבואה הנמכרת בשוק לא ראתה פני הבית. כי למה טורח זה להכניסה. אבל סתמא מן הגורן מוליכין אותה לשוק כדרך עובדי האדמה מוכרי התבואה:

וכי אמר להו טלו גרידא. להאכילן מיד אכילת עראי קבעי. לכן לא פירש כלום. אבל אי אמר הכניסו מספקינן ביה מאי דעתיה. אי בעי למימר שרשאין לאוכלן אפי' בבית. שכבר תיקנן. או עכשיו עישר עליהן ממקום אחר. מפני שנותן בעין יפה נותך. או שמא כוונתו שלא יאכלו מהן כלום בשוק. אעפ"י שהיא רק אכילת עראי. (שאין קבע בשוק) עד שיבואו לבית ויעשרום:

משו"ה לא יאכלו אפילו עראי. ואינן מתקנין אלא דמאי. דהיכי נעביד ניזיל בתר חזקת הפירות שלא הוטבלו מעולם. למאי קאמר להו הכניסו. דממה נפשך י"ל א' משתים. אם שהם טבולים ולא נתקנו עדיין. או שנטבלו ונתקנו. מכל מקום אזלא לה חזקתן. ניזיל בתר חזקת חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. הא ליתא אלא בדבר שנגמרה מלאכתו והוקבע בודאי. (א"נ גבי חד ספיקא דאימר לא טביל הוא דמהני ודוק). וכאן חזקתו בא מן השדה ולא הוקבע עדיין. וכשמכניסין אותן לביתו הוקבעו ודאי. וקמסייע נמי דיבורי' דהיאך לאוסרן. דדילמא משו"ה אמר הכניסו לתקנם. ושמא עישר עליהם נמי ליכא למימר דלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. וזיל הכי איכא לספוקי. זיל הכי איכא לספוקי. (ובפלוגתא דר' ורשב"ג אי חשדינן ליה כה"ג). ה"ט דמתני'. ולעולם בחבר מיירי בכולי הני בבי:

ומ"ש הר"ש ז"ל אבל חבר לא יתן עד שיעשר. אין זה אלא בחבר הנותן לע"ה. כדאיתא בירושלמי. והכי מוכח נמי בעירובין ד' ל"ב ע"א. והכא בנותן לחבר עסקינן. דלא אתי תנא לאשמועינן דינא לע"ה:

משנה לחם

בפיסקא מה. אינו מוכרח. **כתב** אלי הישיש הרבני המופלג כמהר"ר אהרן אפטרוד ז"ל. וז"ל מ"ש הרב המחבר במס' מעשרות מ"ב וז"ל מ"ש דצ"ל שהפירות מונחים בשוק אינו מוכרח עכ"ל. יעויין בהרמב"ם פ"ה מהלכות מעשר ויבררו דברי התי"ט. ומ"ש שם עוד וז"ל ומש"ע וה"ה דהוי מצי למתני יושבים בבית וכו'. במ"כ אשתבש וכו'. ואני אומר לא לרבינו תי"ט אחז השב"ש וצדקו דברי תי"ט. ומה שמקשה הרב המחבר דמי סא"ד דנימא ר"י דבע"ה פטור עד שיחזור פניו כו' (בשורה זו יש ט"ס בספרי וצ"ל ומי א"ל דבית הוי מקום שהוא בוש. כצ"ל. ובזה לא הרגיש) וכ"ע משנתינו לא נצרכה אלא להודיעך מחלוקתו של ר"י וכו'. לק"מ כי אע"פ שהפירות מונחים בשוק. כיון שהוא יושב למכרם. בודאי לא ירחיק מושבו שהוא יושב בבית בפנים ויניח פירותיו בשוק למוכרם. אלא הוא יושב בצדי הפתח כדי שיראה פירותיו והבאים ליקח. וכיון דס"ל לר"י דבמקום שהוא יושב ומוכר בוש לאכול בלא חזרת פנים. אף שהוא יושב בשער החצר או חנות. הה"ד אם הוא יושב סמוך לפתח הבית והפתח פתוח לשוק. וא"כ היה יכול לאשמעינן מחלוקתם אף אם היו יושבים בתוך הבית כי גם שם הוא בוש לאכול ואינו קובע למעשר עד שיכנס לפנים. למקום שאם אוכל שם אינו בוש. אבל מקום שהוא בוש

אף שהוא בתוך הבית לא. ע"כ ההשגה. **על** זה השיבותי על ראשון ראשון. למה שכתב יעיין בהרמב"ם ויבררו דתי"ט. אמרתי (אף שלהר"מ ז"ל ד"א במשנתנו. ולא דרך הרע"ב דביה קיימינן דרכו. לא קרב זא"ז) מתוך כותלי דבריו ניכר שלא נתבררו לו דברי הר"מ כלל. דהא ודאי הר"מ תנא דמסייעא לן הוא. ולשונו מוכח בהדיא. דבהכניס לתוך השער מיירי. ואפ"ה אחרים שאינם בעלי הבית. אוכלין ופטורים. משום דאין ביתו של אדם אוסר לחברו פירותיו. והיא היתה השגת הר"א. שכנראה לא עמד עליה בכ"מ. כי גם הר"א לא נחלק על הר"מ בזו שאין חצר חברו קובעת לאחר. לפירות של עצמו. אלא שתי טענות הן. אחת. שסותר דברי עצמו דלעיל. ובכאן יפה אמר בזה. ועוד שנית. שלא הי"ל שנמצא כאומר הכניסו כו'. דהא ודאי לא צריכא ליה לגמרי. כיון דאיירי השתא בהכניסו לשער. דהא מיהו מהני לחיובי לבעל השער מה"ט דביתו הוא. וטובל ודאי לו. אע"פ שאינו טובל לאחרים. מאיזה טעם שיהא. וחייבים נמי. ודאי משמע. לא דמאי ודוק. **עכ"פ** זכינו שלדברי כולם דברי תי"ט לא יתבררו לעולם. וכ"ש לפי פירוש הרע"ב. ועוד גם הירושלמי סותר דברי תי"ט כמש"ל בס"ד. אלא דר"מ לשטתיה אזיל. ע"פ המשנה ובמהדורא בס"ד. ותימה מכ"מ שלא הצילו בכך דאיהו מפרש למתניתין נמי בעובר ולק"מ דוק בספרי. והר"א מוקים לה בבעל השער גופיה בדהר"ש. **ולמש"ע** ליישב מ"ש מי סא"ד דבע"ה פטור גם בבית עד שיחזור פניו כו'. **אמרתי** שגם זה הבל. כמדומה סבור הוא בדעת תי"ט. שלד"ה אפי' לא הכניס בעל השער הפירות. חייבין. כיון שהם מונחים בצד הפתח. נטבלו מחמת ראיית הפתח בחוץ. ובהא פליגי. ת"ק ור"י. אם כשיושב בע"ה על פתחו (בין בשער וחנות בין בבית. כה"ג) הוי מקום שהוא בוש או לא. **ותמהתי** מראות. זקן כמותו יעסוק בדברים בטלים כאלו. במ"כ לא הבין כלל אפילו דברי תי"ט. וכ"ש דלא ידע לגמרי מאי קאמינא חלילה לי לחשוד לבתי"ט בשבוש עצום כזה. להוסיף על דבריו. ולחשוב שנתכוין לומר שגם בעל השער וחנות שחייבין. אע"פ שהפירות מונחין בשוק. מיירי. ודר"י נמי הכי ס"ל. ול"פ אלא משום דס"ל כשיושב על הפתח. אפי' בבית הוי מקום בוש. הרי עוד שיבוש אחר שלא עלה ע"ד שום אדם מעולם. ומה הזקיקו לכל זה. לחשוד בכשרים ולתלות בוקי סריקי בהגאון בתי"ט. ח"ו לא תהא כזאת בישראל. ואני כשהשגתי עליו. לא השגתי אלא משום דמוקי למתניתין בתרי טעמי. דהוה משמע ליה טעמא דרישא דפטורין. היינו משום דלא ראו פני השער. אלא נשארו מונחים בשוק. ובהא בלחוד קאמר תי"ט. דה"ה דהוה מצי למתני היו יושבין בבית. דמידי הוא טעמא. אלא משום דלא ראו פני השער. א"כ ודאי ל"ש שער חנות או בית. אבל סיפא דחייבין בעל השער והחנות. ה"ט משום דסתמא כפירושא איירי בפירותיהן שהכניסום לשער ולחנות. ולא ניחא ליה לתי"ט בהכי. לאוקמה במונחים בשוק. דכה"ג פשיטא דליכא דאמר דחייבין. אע"ג דלא ראו פני השער או פתח הבית. ואצ"ל שאין מי שסובר דהיושב על הפתח בצד הפירות. מחייב וקובע הפירות שבשוק. או פוטרם מחמת שהוא בוש לאכול שם. בושני מדבריו הללו במ"כ כו'. **ומ"מ** לא ניחא לן בדתי"ט. משום דק"ל. דלא היה אפשר לשנות אחריו מחלוקת ר"י. כמ"ש בספרי בס"ד. המעיין ישר הולך אשר יראה שם. יגיד שכל דברי נכוחים למבין. וזקן זה שפטפט כנגדי. במ"כ תחת אשר קנא לבעל תי"ט וחשב ללמוד עליו זכות. הרבה פצעיו חנם פצוע והכות. וחדש מדעתו שני

דברים זרים. אחד שפירות בעל השער א"צ שיראו פני השער מבפנים אליבא דכ"ע (שמא נתחלף לו זה במ"ש בשמעתא דסבלונות דילמא על פתח בית חמיו. בית חמיו קרי ליה) והשנית אליבא דר"י. שכיון שהוא בוש לאכול בסמוך לפתח אף בבית מבפנים. משו"ה אינו קובע שם למעשר. **ולפ"ז** גם אם נכנסו הפירות לשם לא הוקבעו. מי ראה מי שמע כזאת. ועל החלוקין אנו מצטערים. דהיינו שער וחנות. אלא שבאת לחלוק עלינו את השוין. ר"ל בית. גם הירושלמי והר"מ שסמך עליו. סותרין אותו. דא"ה. מנ"ל שאין ביתו של אדם טובל לאחרים. דילמא משום דלא נכנסו ולא ראו פני השער הוא דפטורין. ובעל השער וחנות דחייבין למר כדאית ליה (דמוקי לה בעובר) משום דהו"ל כאומר הכניסו לבתיכם. ולמר (בבע"ה) ע"כ משום דעתיד להכניסן הוא. או משום דמקרבי לפתח הוא. ודי לקבוע לעצמו. להחשיב ראיית השער מבחוץ ולא לאחרים כה"ג. אבל בנכנסו. לעולם אימא לך דביתו טובל גם לאחרים. ואפילו חנותו נמי. וכן אי מיירי בתרי טעמי כדמפרשינן לדתי"ט. נמי תקשי הכי. מנ"ל להירושלמי להוכיח ממשנתנו לחלק בין לו ולאחרים והא לא דמי. רישא לא נכנסו. וסיפא בדנכנסו עסקינן. אלא מיחוורתא כדשנינן בספרי. כולה בחד טעמא לשבחא. רישא וסיפא בדנכנסו קיימינן. ולמר. טעמא דאחרים פטורים משום דאין ביתו של אדם טובל פירות של אחרים. ולמר אפילו פירות של עצמו אינן טובלין לאחרים ע"י שער וחנות. אע"פ שטובלין לעצמו. זהו דבר ברור ותו לא מידי. ויטול מעכ"ת מה שחידש להמליץ בעד התי"ט. כי הוסיף דעת זר והוסיף מכאוב ידוע. וכל המוסיף גורע. ודב"ל.

משנה לחם

שם אלא מדרבנן לא (ותו דאפילו בית נמי אינו קובע אלא פירות של עצמו. ולא של אחר. והכי מוכח בהדיא בפ"ה דה"ל מעשר להר"מ. דבהכניס הפירות לתוך השער וחנות עצמו. פטור. ולכן השיג הראב"ד שם. ודוק (יעויין מש"ל בס"ד בתשובתי להישיש מהר"א) אבל להר"מ ז"ל מיירי הך בבא נמי. דאמר העובר לאלו שיושבין בשער. או לבעל השער. שהפירות אינן של בעל השער. ועיין בירושלמי שהביא בעה"ח מ"ז פ"ג. ודוק).

משנה לחם

שם סד"ה. ובעל השער. כנ"ז. נ"ב ואתיא כדעת הר"מ ז"ל. **ר"ל** חייבין לעשר דמאי. **אבל** אינו נראה לי. אלא חייבין. סתמא. ודאי משמע. **ויראה** שהיא היתה השגת הר"א. דעתו ז"ל שהם חייבין. מפני ראיית הבית. דהשתא טבלי להו ודאי. והך בבא מתפרשא כי רישא. דבבא קמייתא. דקתני נמי פטורין בשוק. ומתקנין ודאי בבתים. הכי נמי הכא בשער וחנות. דדמו לשוק גבי הנך. פטורין לגמרי. ולגבי בעלים. בתיהם נינהו. וחייבין נמי לגמרי. דבעו עשורי ודאי. והכי ודאי מסתברא (ולא אצטריכא הך בבא. אלא לאשמועין דינא דחנות ושער. שיש בו חילוק. שדומה קצת לשוק. ובקצת לבית. כדפרישית) והכי ודאי מסתברא. דמאי טעמא נימא דהוי כאומר הכניסו. והלא כבר הכניסו ממש. משו"ה חד דינא הוא כדלעיל.

משנה ב

ואמר טלו לכם. ז"ל התי"ט פירש הרע"ב בעל השער. וצריכין לומר שהפירות מונחים בשוק. דאילו הפירות ג"כ בשער וחנות א"כ כו' אסורין גם לאחרים כו'. וה"ה דהוה מצי למתני היו יושבין בבית אלא שדרך המוכר כו' עכ"ל:

מה שכתב דצריך לומר שהפירות מונחים בשוק אינו מוכרח. דאיכא למימר בהא אפילו ת"ק נמי מודה. דשער וחנות אינן טובלין לאחרים. דאע"ג דקיי"ל ביתו של אדם טובל לו ולאחרים. ביתו דווקא כיון דטביל מדאו'. משא"כ הני דלא טבלי אלא מדרבנן לא. ולא פליג ת"ק אר"י אלא לגבי דידיה. דס"ל לדידיה מיהת טביל בכל גוונא.

ומש"ע וה"ה דהוה מצי למתני היו יושבין בבית. אלא משום דאורחא דמילתא נקט. במ"כ הרב אשתבש דהיכי הוי מצי למנקט פלוגתייהו בבית דמי סא"ד דנימא ר"י דבעל הבית פטור עד שיחזור פניו וכו'. ומי איכא למ"ד דבית לא הוי מקום שהוא בוש. ולא בחזרת פנים תליא מילתא אליבא דכ"ע. דבכל אופן שאוכל בבית פשיטא דהוי טבל גמור דאורייתא:

וכל עיקר משנתינו לא נצרכה אלא להודיעך מחלוקתו של ר"י. (ביחוד לפי הבנת התי"ט דאיירי במונחים הפירות בשוק. הא ודאי רישא דאוכלין ופטורין כדי נסבה. דהיינו ממש בבא קמייתא. אע"ג דהתם עובר והכא יושב) ועכ"פ לא היה אפשר לשנות אחריו מחלוקת הנז'. דהא ודאי לא פליג ר"י אלא אשער וחנות דווקא כנז' ולית בה ספיקא. א"כ אפי' לפ"ד לא הי"ל לומר דתני חנות משום אורחא. אלא משום פלוגתא דר"י לא אפשר למתני בית. והיא שגגה מבוארת:

ובעל השער והחנות חייבין. לפ"ד הרע"ב והר"ש ז"ל במשנתנו. צ"ל דהכא נמי בע"ה הנותן איירי כולה. דהא משמע דהכא פשיטא באומר הכניסו דמחייבי וק"ל. ואי בחבר הא סבירא להו דלא מספקינן ביה. דלעולם אינו נותן עד שיעשר:

וקשה הכא דבעל השער ע"ה הוא. (כפירושם כאן שהוא הנותן) אטו ע"ה ציית לן דקתני חייבין. (דהכי דייקינן בעירובין (דל"ב עא"ב). אע"ג דאשכחן בעלמא דכוותה לסטים חייבים) ולפירושינו במתני' דלעיל ניחא. דהכא נמי בחבר הנותן עסקינן. וטעמא דאמר טלו סתמא. הא טלו והכניסו חייבין דמספקינן בדיבורי'. אי עישר אי לא. ובפלוגתא דר' ורשב"ג כנז':

משנה ג

אוכל מהם עד שמגיע למקום שהוא הולך. לכשיגיע לשם נאסר משהכניסם שם לבית. וקמ"ל אע"ג דקיי"ל אין בית אחר טובל. כי אם ביתו של בעל הפירות דווקא. מ"מ כה"ג דקובע לו מקום באכסניא למכור פירותיו. הוי כביתו וטובל:

ולא משום שעתיד למוכרן. דאע"ג דכבר הביאן למקום המכר. אין המקום גורם לאוסרן. כל זמן שלא הוקבעו ע"י מקח. או ראיית פני הבית. (כדכתיבנא בפרקין דלעיל מ"ה ע"ש). אלא היינו טעמא דע"י שהולך לכאן כדי למצוא לוקחים. חשוב כמקומו. והוקבע בבית זה שלן וששובת. להיות נדון כשלו (כשכירות ביומו). לאסור פירותיו כדאמרן. ודוק. וכל שכן למ"ש לעיל פ"ק:

משנה ד

כלכלת תאנים שתרמה. לפום מאי דפרישנא בפרקין דלעיל מ"ה. דליקוט כלכלה הוי גרנן של תאנים לחין:

צ"ל הא דתנן הכא דאכתי לא נגמרה מלאכתה. מיירי בשלא חיפה ולא מילא את הכלי ולא לקט כל צרכו. ובכה"ג דווקא הוא דפליג. וס"ל דאין התרומה אוסרתה. משום דהוו מותרין עד האידנא כטעמיה. אבל בנגמרה מלאכתן כנז'. דכבר הוקבעו בגורן ואתסרו להו. מודה דלא אתיא תרומה ושריא להו כך נ"ל. וטעמייהו דרבנן מסתבר כדכתב בתי"ט:

אך מ"ש דכ"ע לא עבדי הכי אלא מחליקין. אינו ענין לכאן. דבעגול לא קמיירי ודילמא ליכא מאן דפליג דבעינן שיחליקנו. דפירות שכונסן לייבשן. אית להו גורן בפני עצמן כמ"ש בס"ד:

משנה ה

רי"א אוכל אחת אחת פטור. ומיירי בלוקטן א' א' מן האילן או אם נשירתן קודם שכנסן בע"ה. כדמוכח מפי' הרע"ב. דאי בנותן לו מתוך הכלכלה אחר שהוקבעו בגורן. ודאי לא קאמר ר"י דאוכל א' א' פטור. מאחר שכבר נגמרה מלאכתן. ונאסרו ע"י מקח אף באכילת עראי אליבא דכ"ע. ואפי' בזמן שהקונה עצמו בורר לו מתוך הכלכלה. ליכא למימר דהוה פליג ר"י. וכל שכן דלא מודה ר"מ כה"ג וק"ל:

והשתא שמעינן מהנך מתני' מילתא חדתא. דאם לא נגמרה מלאכתן. צירוף שתים חשיב כגורן. ליאסר ע"י מקח. ותו לא מידי:

וטעמא דר"מ נראה משום דס"ל דכיון דקונה ה' ביחד הוי כצירוף. ושמא בקונה א' א' מודה ר"מ דפטור. כך נ"ל:

אבל בירו' משמע דר"מ מחייב. משום דס"ל מקח טובל אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו ולפ"ז הא דנקט ה' תאנים לאו דווקא. אלא אורחא דמילתא נקט. מ"מ קשיא דודאי הויא רבותא טפי אי אשמעינן דאפי' בקונה א' א' חייב. ודילמא להודיעך כחו דר"י קבעי:

משנה ז

לקצות כו' ובנו אוכל וחייב. כתב בתי"ט סתמא דלא כר"י דס"פ:

ולא ידענא אמאי. מי לא עסקינן דאמר ליה ע"מ שיאכל בני בתאני' לחין שכבר נגמרה מלאכתן:

ותו דהא דקאמר ר"י לקמן לקצות פטור. הא קפריש לה איהו גופיה דהיינו לאכול א' א' בלבד הוא דפטר. כמ"ש לשם בס"ד. ומתני' דהכא אפי' תימא ר"י. ובנו חייב כשצירף. (ונ"ל דרש"י ותו' שוים בזה כמ"ש בסמוך):

וכן יש לתמוה ביותר מאי דעתיה דהרב הנזכר דמוקים נמי לבבא דסיפא. דתנן ולאחר הקציעה חייב דלא כר"י. והיכי משמע ליה. הא לאחר הקציעה משמע נמי דעשאן קציעות ודרסן בעיגול. ומי איכא למ"ד דכה"ג פטור:

או שיאכל בני. פי' רש"י בשכר שקצצת לי. והתו' מפרשים תחתי. וחייב אפי' על מה שהיה אוכל האב דמיחזי כמקח:

נראה דרש"י הוכרח לפרש כך. משום דקשיא ליה הלא אפי' מקח גמור אינו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. והכא דלקצות הוא. אכתי לא נגמרה מלאכתן אמאי חייב. אלא על כרחך בשכרו שקצץ לו קנה אכילת בנו. וס"ל דקציצת אכילה חשיבא טפי ממקח דעלמא. (וה"נ מסתברא משום) דאינו קובע באכילת א' א'. (כמ"ש לקמן) משא"כ בקונה אכילה גמורה. ואוכל כסתם אכילה הרבה בצירוף. ודאי דהו"ל מקח בדבר הנגמר. דעדיף מצירוף שתים. דהוי גמר וגורן. ואע"ג דלישנא דגמרא דמיחזי כמקח לא משמע הכי:

והיינו דק"ל להתו' על פירש"י. ומשו"ה הוצרכו לפרש דבשכרי תחתי קאמר. ואתי שפיר דקאמר דמחזי כמקח. ואע"ג דמקח אינו קובע בדבר שלא נגמר. אפ"ה הכא חייב. דמקח דלא קבע כל שלא נגמר. בא' א' הוא דווק'. אבל במצרף ודאי קבע כדבעינן למימר בס"ד. הא בהדיא דלתרווייהו לא הוי צריך בתי"ט למדחק. ולאוקמה לסתם מתני' דלא כר"י דקיי"ל כוותיה וכנ"ל:

משנה ח

ולקצות פטור. נראה פשוט כמ"ש בתי"ט דלא פטר ר"י בלקצות. אלא באוכל א' א'. אבל צירף שתים ודאי חייב:

וטעמא דת"ק דמחייב בלקצות בכל גוונא. צ"ל משום דס"ל דלוקח עיניו במקחו. כדפירש הרע"ב בסמוך ריש פ' דלקמן:

ודמסקינן בגמרא אין המקח קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו הא מני ר"י. דכוותיה קיי"ל ודלא כת"ק דהכא. וא"כ לא אתיא מתני' דלקמן ר"פ כר"י. ועיין לקמן:

ולפמ"ש לעיל מ"ז דאיכא לאוקמה להיא אליבא דר"י. בע"מ שיאכל בדבר הנגמר. כגון תאנים הנאכלין לחין מתוך הכלכלה ודכוותה. אי בעית אימא פטר ר"י הכא אפילו בצירוף. דווקא כי התם דקונה בדמים.

וצ"ל הא דתנן לעיל מ"ה דר"י מחייב בצירוף. דווקא כי התם דקונה בדמים. משא"כ במחליף דהכא. דלאו מקח גמור הוא. ות"ק דמחייב. ע"י צירוף הוא דמחייב. דהו"ל כדבר שנגמרה מלאכתו. וא"כ מתני' דר"פ דלקמן. צ"ל כמ"ש בתי"ט שם. דמ"מ מודה ר"י דאמרינן לוקח עיניו במקחו. בהוקבע בחצר. ע"ש:

ואם נפשך לומר דמ"ז דלעיל נמי כקונה בדמים ממש הוי. דמקח גמור הוא. משו"ה נאסר בצירוף. נמי אתי שפיר. ומתני' דהכא מיתוקמא כדפרישנ'. ומתני' דבסמוך ר"פ דאסורין. בצירוף:

ואב"א מיחוורתא כדשנינן מעיקרא. דלא שרי ר"י הכא. אלא בא' א' וכמ"ש בתי"ט. ואפ"ה תיתי מתני' דלקמן כר"י. דשני ליה בין מקח גמור לשאינו גמור. או דילמא לאו הכי. וטעמא דמתניתין דר"פ דבסמוך כמו שאכתוב שם בביאור יותר בעזהי"ת:

משנה לחם

עיין ירושלמי דמייתי הר"ש. ואיכא למשמע מניה. דמותר לקיים המורכב אף בא"י. ודלא כר"ע.

פרק ג

משנה א

אוכלין ופטורין. כבר רמזתי לך למעלה דהיכי דאמרינן אוכל ואוכלין. סתם אכילה דמתני' (לאפוקי דקרא בכזית) כדי שביעה במשמע. (ע"פ הרוב) ולא א' א' כנז'. והכי נמי הכא דקתני אוכלין אפילו הרבה בצירוף רק שלא בקבע. שכל זמן שלא נגמרה מלאכתן ולא הוקבעו ע"י חצר או מקח. בניו ובני ביתו אוכלין אכילת עראי ופטורין:

והפועלים בזמן שאין להם עליו מזונות שאוכלין מן התורה. אפשר דאפי' דרך קבע שרי להו. דרחמנא זכי להו ולא חל על חלקם חיוב המעשרות כלל כמו מתנות עניים. ואע"ג דמ"ע נמי כשעשאן גורן הוקבעו. (כדאייתינן בשילהי פאה וריש דמאי). מיהא אכילת קבע ודאי לאו גורן היא:

הרי אלו לא יאכלו. דהוי כמקח. ולגבי לוקח חשיבי כנגמרה מלאכתן. שהלוקח עיניו במקחו עכ"ל הרע"ב:

לפמ"ש דרישא דקתני יאכלו משמע ודאי אפילו ע"י צירוף. לא צריך לפרושי הכא משום דעיניו במקחו. דבלא"ה נמי גבי מקח אסור לאכול שתים שתים בצירוף. דהיינו גמר מלאכ' כדשמעינן בפרקין דלעיל. ולמאי חדית לן השתא הך סברא דלא בהדיא אתמר לענין זה:

אלא על כרחך צ"ל דבעי לאשמעינן דהך לא יאכלו לגמרי משמע. דאפי' עראי לא. כסתמא דלישנא דלא יאכלו כלל. ואפי' א' א' לא. וכי היכי דלא תקשי לך ההיא דס"פ דלעיל. דקיי"ל דעכ"פ א' א' שרי אליבא דר"י דהילכתא כוותיה. אצטריך ליה לחדש טעם דלוקח עיניו במקחו. ולא בעי גמר מלאכה ולא צירוף שתים. אלא אפי' א' א' חשיב לגביה כנגמרה מלאכתו מהך טעמא:

ולפ"ז צריך לחלק בין מקח דהכא. ובין ההיא דמחליף אכילה עם חבירו. כמ"ש לעיל דההיא ודאי לא מיקרי מקח ממש. ואינו קובע מן התורה אלא מדרבנן. משום דמיחזי כמקח כדלעיל. אבל הכא היינו מקח גמור כיון שבא בשכרו. כדפרישית נמי מ"ז דפרק דלעיל דאוכל בקציצה הוי קונה בדמים ממש (והכי נמי דייק לישנא דהרע"ב דהכא כתב דהוי מקח וק"ל):

והשתא דאתינן להכי אין צורך לומר כמ"ש בתי"ט. דאתיא מתני' כר"י משום דאיכא חצר דקובעת. דאפי' בלי חצר נמי מודה ר"י הכא. דאקבע ליה ע"י מקח:.

ואי הוה מפרשינן למתני' דהכא דלא יאכלו בצירוף שתים דומיא דרישא. אבל מ"מ יאכלו א' א' דמודה ביה ר"י. נמי מצי אתי כר"י. אפילו אי נימא דלא חשיב מקח גמור. ולא חצר גמור הקובע. מ"מ הא שמעינן ליה לר"י דצירוף שתים חשוב כדבר שנגמרה מלאכתו. ונאסר אפילו במידי דמיחזי כמקח. אע"ג דמקח גמור לא הוי וא"צ ג"כ קביעות דחצר. אלא דאי הכי לא הוי צריך לטעמא דלוקח עיניו במקחו:

ואעפ"כ אפשר לומר דהאי טעמא לא מהני אלא לצירוף שתים. ודילמא היינו נמי טעמא דאסור לצרף שתים ע"י מקח. אע"פ שלא הזכירוהו למעלה. או כלך לדרך זו שבאמת אין הכרח לפרש משנתינו כך. דאין כאן ענין למה שאמרו לוקח עיניו במקחו שנזכר בדבר אחר. (או דר"י לא ס"ל הכי כדכתיבנא לעיל ספ"ב) ובלא"ה נמי אתיא מתני' שפיר כר"י וכדפרישנא:

משנה ב

אבל לא מן הסל ולא מן הקופה. ז"ל בתי"ט דלגבי לוקח הוי כמוליך לשוק דסגי לקובעו כמ"ה פ"ק ולוקח עיניו במקחו עכ"ל:

ולענ"ד לא דמי לגמרי. דהתם במוליך לשוק דנאסרו גם באכילת עראי ואפילו א' א' לא. משום דאוקימנא להההיא בשפיקסו עם ראיית הבית דאיכא תרתי. אבל הכא שרו באכילת עראי דא' א' מן התאנה מיהא. משום דאיירי במוציא פועליו לשדה. שהפירות עדיין לא הוקבעו בראיית פני הבית. ולא נגמרה מלאכתן. שאף ע"י מקח לא נאסרו בא' א' מן התאנה. דהיינו מן האילן שלא באו לידי גורן:

וכבר הודענוך למעלה שאין המקח קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. א"כ מ"ט סגי מקח לקובען כאן דתנן אבל לא מן הסל ומן הקופה. אמנם פשוט דה"ט דמן הסל וקופה לא. משום דהיינו גרנן שליקטן בהן ומילאן כל צרכו. דהו"ל גמר מלאכה דידהו כבפ"ק. וכיון דאתי מקח עלייהו. דינא הוא דליתסרו אפילו באכילה כל דהו. דקבע להו מקח ככל הני מתנייתא דלעיל. ולא צריך נמי לטעמא דלוקח עיניו במקחו. דל"צ אלא להיכא דלא קבעא גמר מלאכה. (דלעיל. ואף שם הוא דוחק ואין לו עיקר כמ"ש לפי שלא נזכר כ"א בנוטה לחצר) וזה ברור:

ולא מן המוקצה. קשיא לי טובא דאיכפל תנא לאשמועינן כל הני. דמאי קמ"ל טפי. ולא כל שכן הוא אם מן הכלי אסור. כ"ש מן הכרי:

ונ"ל דבר הגון בס"ד דלא כדי נסבה. אלא טובא אשמעינן בהכי. למימרא דאפי' ודאי לא נגמרה מלאכתן. אפ"ה לא יאכלו. והכא במאי עסקינן בפירות העומדות לייבשן. כגון תאנים לעשותן גרוגרות וקציעות. והמקום שנעשין בו או המחצלת הוא הנקרא מוקצה (כמו במ"ש פ"ג מ"ו) שנשטחין בו לייבש ומוקצין מאכילה. עד שתגמר מלאכתן וידרסו בעיגול. דאע"ג דהני לא נגמרה מלאכתן עדיין. כדאי פ"ק דפירות יבשין אית להו גורן אחר. ולא נאסרו במילוי כלי וליקוט כל צרכו. והא ודאי רבותא קמ"ל. דלא תימא סל וקופה דווקא משום דחשיבי גמר מלאכה כדכתיבנא לעיל. ורישא בלחין. והשתא בסיפא אשמעינן רבותא ביבשין:

שוב ראיתי בפי' הר"ש ובתי"ט. שהביאו ירו' ניחא לא מן הסל ולא מן הקופה והא מן המוקצה אמאי. ומשני אר"י מוקצה עשו אותו כמצרף עכ"ל. ולא פירשוהו לנו דמאי קשיא ליה ומאי קמשני:

ונראה ברור שכוונתו כמה שכתבתי. דקשיא ליה אמוקצה טפי מאינך. משום דלא הוי גמר מלאכה כדאמרן. וקמשני שפיר דעשו אותו כמצרף. והא פרישנא ס"פ דלעיל

דאפילו לקצות לא שרי אלא א' א'. אבל צירוף שתים לעולם קובע כיון דנמלך עליהן לאכילה. והרי אלו דברים נכונים בלי ספק:

איברא דצריך טעמא למה עשו כמצרף את שאינו מצרף. שהרי אסור לאכול גם א' א'. וליכא למידחק ולומר דמוקצה דמי טפי לצירוף. דאין בזה טעם כלל. ואדרבה במקומן שרי טפי כדלקמן. והנראה לי בזה משום גזרה אסרי לה. דילמא אתו למיכל נמי שתים דהו"ל איסורא דאורייתא:

ולא דמי להני דפרקין דלעיל ודמתני' דבסמוך דאשתרו בא' א' אע"ג דאתסרו בצירוף שתים. דהתם שאני דהמקח נעשה במחובר. ולא קבע ולא אסר דבר תורה. משא"כ הכא דבתלוש הוא. וקובע ד"ת בגמר מלאכה או בצירוף שתים דכוותה גזרו רבנן בא' א' אטו שתים. וכל אלה דברים נכוחים לענ"ד:

ותו דלעיל ודבסמוך אית להו נמי היכירא דמגרגר במחובר וכן לקמן מקרטם עלה ולא התירו לו לאחוז הקלח בידו. אבל הכא לית ליה היכירא לגמרי:

משנה ד

ופטורות מן המעשרות. מ"ש הרמב"ם אבל יעשר דמאי. משום דס"ל דספיקא הוי ולא ודאי הוא דמתאנה זו נפל. אימור מאחריני נפל שהוליכם בדרך זה. ולא מהני מאי דאפקרינהו ואייאוש מרייהו. למפטרינהו ממעשר. אחר שכבר נגמרה מלאכתן בחיוב והוקבעו. וה"ט דסיפא אם דרסו רוב ב"א חייב. והו"ל ספק מעושרין:

ומ"ש בתי"ט ממ"ה דפ"ד. לא דמי דהתורם אין בלבו על הצדדים. אלא לפי שהן שלו. ואין לאדם אחר זכות בהן. אבל פשיטא דאין בלבו על מה שאינו שלו. ולא עוד אלא אפי' היה בלבו עליהם אין שם מעשר ותרומה חל כלל על מה שמפריש כנגד אלו שאינן שלו. ודוק:

משנה לחם

ד"ה ופטורות. שהוליכום בדרך זה. נ"ב (איברא כודאי נמי דמי. דקיי"ל רוב וקרוב. הולכין אחר הרוב. אפילו בקורבה דמוכח. עיין גמרא פ"ב דב"ב אמתניתין דנפול. ופ"ז דשקלים. והיינו נמי דמותרות משום גזל. ועיין בי"ד סקכ"ט).

משנה לחם

שם והוקבעו דדמי להקדיש פירותיו משנגמרו דכבר חלה עליהן זיקת תרומות ומעשרות ביד ב"ה.

משנה ו

משנה לחם

ומרפסת נ"ל שהוא שם נגזר מלשון מקרא. ומרפס רגליכם. שהוא מענין מדרך ומרמס. ועל שם שזה המקום הוא מדרך כף רגל. לרבים בני עליות השותפים בו. ועל ידי זה נרפס מאד. הוא קרוי כך.

משנה ח

תאנה שהיא עומדת בחצר. וחצר קובעת. ואם יקשה לך מאי שנא ממכניס תבואה במוץ שלה. עיין מ"ש בס"ד ריש מכילתין. ועי"ל משום דראשו של אילן רשות אחרת היא כדמוכח בסיפא. והכא איירי במצרף בראשו של אילן ואח"כ הוריד לחצר. להכי חייב ודוק:

משנה י

אוכל אחת אחת. העומד בחצר אוכל מן הנוף כדפירש הרע"ב. והכא לא שייך למיזל לא בתר עיקר ולא בתר נוף. דבמחובר ליכא חיובא דמעשרות. עד שיתלשו הפירות ויקבעו במקום החייב כשיהיו תלושין:

ולא ידענא למאי נסיב תנא הכא האי דינא היכא אזלינן בתר עיקר או נוף. ושמא איידי דאצטריך ליה לאשמועינן דלא ניזיל הכא בתר עיקר ולא בתר נוף כמו בעלמא. מילתא אגב אורחא קמ"ל. היכא אזלינן בתרייהו:

ובבתי ערי חומה הכל הולך אחר העקר. התי"ט האריך להשיג על הר"ש במ"ש דסתם מתני' כר"מ דערכין:

וכל דבריו אינן מוכרחין. וכמעט סותרין את עצמן. דמעיקרא קאמר דליכא בינייהי דר"מ ור"י אלא חולסית ומצולה. ודייק מנה דלא מרבה אלא הראוי לבנין. משמע דאפי' לר"מ גנה לא. והדר קאמר דאפי' לר"י גנה אין. ולא שפיר קאמר הר"ש דעכ"פ אתיא טפי כר"מ דבהדי' קאמר אף השדות. ואע"ג דמפרשינן ליה אחולסית ומצולה לא למעוטי גנה אלא דעדיפא נקט. אע"ג דאין ראוין אלא לבנין ולא לזריעה. וכ"ש גנה דחזיא נמי לבית. ור"י מנ"ל דגנה כבית סבירא ליה. (והא ודאי לאו הכי ס"ל כדמוכח מהתוספתא ומאן ציית ליה להרב בתי"ט דלימא לן דלא דסמכא היא. רבותא לשבושי למתניתא דר"ח. ולא בי אדא אוכמא מיתניא) והיכי מוכח מניה מידי.

ואע"ג דהרמב"ם פסק דגנה כבית. גברא אגברא קרמית. ועדיין לא ידענו מהיכן יצא לו להר"מ ז"ל. שמא מהירו' או ברייתא אשכח:

ועוד לע"ד אנכי היודע ועד דהר"מ ז"ל נמי מודה דמתני' דהכא כר"מ. והיינו טעמיה שהשמיט לבבא זו דבבע"ח הכל הולך אחר העקר. דמשמע ליה דאתיא כיחידאה. ולא בעי לאוקמה באילן העומד בחצר. אלא סתמא דמתני' בכל גוונא איירי. והכי סבר לה הר"ש. ומיחוורתא דלאו בחצר דווקא איירי. ואפי' חצר אכתי ערבך ערבא צריך. ואינו מוכרח כלל לומר שכל החצרות כבית לענין בע"ח. והראי' שהביא בתי"ט יש לדחותה וק"ל:

משנה לחם
בלח"ש סד"ה ובבתי. לענין בתי עיר חומה. נ"ב והרי לענין מכירה. אין חצר בכלל בית.

פרק ד

משנה א
הכובש. הא דלא מנה הרמב"ם כבישה. אפשר לומר לאו משום דס"ל כבישה בחומץ. או ביין ושמן. וכל ששמו כבישה. אינו קובע כי אם במלח לבדו. אלא משום דלא אצטריך ליה. כיון דכבוש הרי הוא כמבושל. הרי הוא בכלל בישול. כל מין כבוש שיהיה. וכל כבישה היא תולדות אור ויסוד אש שבו הוא שנתגבר בו. עד שנתחמם ונתפרדו חלקיו. ולכן קולט טעם וריח. כמו ע"י בישול. והרמב"ם דרכו לקצר כל האפשר:
ותדע אפי' להבנת הר"א והכ"מ בדעת הר"מ. אכתי קשיא מאי טעמא לא שנה הכובש. דאפי' תימא דס"ל שאין כבישה קובעת אלא של מלח. מ"מ היא ע"י שרייה עם מים. ולא במלח לבדו. והו"ל לאשמעינן נמי הא דמים עם מלח ג"כ קובעין אלא ודאי כדאמרן:
השולק עמ"ש בפ"י דתרומות מ"ח:
המקפה. כתב הרע"ב ובתבשיל צונן איירי. כ"ה בירו'. ועמ"ש בפ"ק מ"ז. וסייעתא למ"ש הר"ש שם. ותיובתא להר"מ ז"ל: ז"ל:

משנה לחם
בלח"ש ונפרדו חלקיו. נ"ב (כהמס דונג מפני אש בטבע. וזוהי הסבה בעצמה. שכשתשים מלח בשלג תוך כלי של בדיל. ותערבם בכף היטב. ימס וישוב מים. וידבק קרח על גבי הכלי מבחוץ. ואם ישפכו מים ויושיבו הכלי עליו ישוב המים שתחתיו לקרח. ויתאחז בקרח. כי לפי שהמלח יש בו חוזק גדול מיסוד האש. יתגבר על קור השלג. ומגרש אותו על פני החוץ של הכלי. והבדיל יש בו חוזק מיסוד המים. כי על כן הוא נתך מהר. לכן בברוח הקרירות מן השלג על ידי חום המלח שרדפו. יצא על צד אחר של הכלי. ומצא מין את מינו. ונתחזק בהם עד שיהפכו המים הנדבקים שם לקרח).

משנה לחם
שם ד"ה הכובש. סוף פיסקא כל האפשר. נ"ב ועתי"ט שילהי פ"ק דמ"ק בשם הר"מ שם ד"ה וכל כבשין. אז תבין ותשכיל שכיוונתי האמת.

משנה לחם
שם כדאמרן. נ"ב **אבל** דיוקו של הר"מ מדלא אמרו בירושלמי חומץ קובע נ"ל שאינו כלום. שהמלח קובע מיד. בטבילה בעלמא במלח גרידא. וחומץ אינו קובע אלא לאחר זמן בששהה בו שיעור כבישה.

משנה ב
לשלוח לחברו. מפי' הר"מ משמע דמיירי ששולח' לו לאכל בשבת.

וא"ת מאי קמ"ל דהא אליבא דכ"ע שבת קבעה. והיכי פליג נמי ת"ק:
י"ל דר"י ס"ל דהוקבעה מיד אפי' קודם שבת. וקמ"ל דנתחייב זה במחשבתו של זה. ומשום הכי לא סבר תנא קמא כוותיה:
אבל מפי' הר"ש והרע"ב משמע דאפי' בחול קבע. משום דשליחות דורון חשובה. כמו סעודת שבת דקבעא כיון דחשיבא:

משנה ג

אם מלח ונתן לפניו חייב. מייתי הר"ש הירו' דפריך אם מלח טובל למה לי צירוף. ואם צירוף למה מלח. משמע דגם מלח קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו:
והכי נמי מסתברא דחד טעמא הוא כמו בבישול. דא"צ גמר מלאכה אחרת. לפי שמתוקן כל צרכו ע"י כך. כמ"ש פ"ק מ"ז וריש פרקין. וגם זה שלא כדברי הר"מ ז"ל בחבורו שכתב כל הששה דברים שבכללן המלח אינן קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו:
איברא דהך ירו' לא דייק דהתינח אם מלח למה צירוף שפיר קשיא. אבל אם צירוף למה מלח. הא ודאי לק"מ דאין צירוף קובע לבדו. ואפי' גמר מלאכה ממש אינו קובע. אם לא ע"י מקח או חצר. ומעטן לאו גמר מלאכה הוא. וסתמא לאו בבית ובחצר קאי:

משנה ד

על החמין חייב. כתב הרע"ב שהוא קובע לפי שאין יכול להחזיר המותר. וכ"כ הר"ש ע"פ גירסת גמרא שלנו:
וקשיא לי תיפוק ליה משום שהאור קובעת. וצ"ל דאין האש קובעת אלא בבישול ושליקה. דרותחין הן שהיד סולדת בהן. אבל חמין שמוזגין בהן אינן אלא פושרין ולא קבעי. אי נמי אפי' מיירי בחמין שסילקן מן האש. מ"מ כלי שני אינו מבשל. והכי איתא נמי להדיא פ"ק מ"ז:
שוב ראיתי בפי' הר"מ דטעמייהו דחכמים דהכא משום דהאור קובעת. וכן פסק הלכה כוותייהו. והא דלא כסתם מתני' דהתם. דנותן לתמחוי והכי קיי"ל וצ"ע:

משנה ו

משנה לחם

תמרות נ"ל שהן השרביטין הארוכים (כעין תורמל וכיס ארוך) שהפולין מונחין בו. וגם הם טובים לאכילה. כנראה בפול הלבן ובאפונים.

פרק ה

משנה א

העוקר שתלים. בחנם האריך התי"ט בכאן להגיה לשון הרע"ב וטרח בלי צורך כלל. כי הכל א' שתילים או נטיעות. ובשתילי בצלים וכרישין מיירי כלשון הר"ש. וגם דברי הר"מ נכללין בזה וק"ל:

לתוך שלו. צ"ע מאי קמ"ל בהא. ואפשר דר"ל אפי' נטען בתוך חצרו החייבת. וקמ"ל אע"ג דחצרו של אדם טובל לו. הכא דלא נגמרה מלאכתן לא. וכ"מ מהירו' שמביא בתי"ט:

ונטע לתוך שלו פטור. בתי"ט העתיק מ"ש הר"מ בזה ע"פ הירו'. דל"ת מחכמים דפליגי אר"ע בפ"ק דפאה:

ואיני יודע מה חסר בפשוטו. ובלא"ה לק"מ דהתם איפליגו בלכתחלה. והכא מיירי בדיעבד דפטור. בשזרע ונטע. והיה מקום לומר דאפי' נגמרה מלאכתן. מודו רבנן דאם נטע בשוגג פטור. אע"ג דלכתחלה לא יזרע במתכוין עד שיעשר. ואף אם בעבר ועשה במזיד ודאי מחייבינן ליה מכל מקום. כדי שלא יבוא לבטל המעשרות במתכוין. מיהא בשוגג דילמא לא קנסינן ליה (והכי נמי מסתברא כיון דודאי זורע מן התורה פטור ואליבא דכ"ע אין עיקר חיובו אלא מד"ס) והעוקר דיעבד משמע:

איברא דקושטא קאמר הר"מ דהכא בדבר שלא נגמרה מלאכ' עסקי'. ומשו"ה צריך לפרש דקמ"ל אפי' ראה פני הבית כלשון הר"ש. דאל"ה משנה שאינה צריכה היא. דאטו עד השתא לא שמעינן דדבר שלא נגמר' מלאכ' פטור ממעשרות:

אבל עדיין צריך לבאר לשון הר"מ. דקאמר חטים נגמרה מלאכתן. שלכאורה הוא תמוה. דהא התם נמי בשלא נגמרה מיירי. דהיינו קודם מירוח. שהוא גמר מלאכת החטים כדתנן פ"ק דמכילתין. והפלא מבתי"ט דלא חלי ולא מרגיש:

ועל כרחנו צריכים אנו לדחוק בכוונת הר"מ במאי דקאמר חטים נגמרה מלאכתן. דלאו דווקא הוא. אלא ר"ל גמר פריין שנתבשלו וגדלו כל צרכן. ואע"פ שלא נגמרה עדיין מלאכתן למעשרות. מ"מ כבר הגיעו לעונת המעשרות שנאספו באכילת קבע. ושמא הוא הדין לזריעה. ובהא קמפלגי התם. ר"ע מדמי זריעה לאכילת עראי. ורבנן מדמו לה לקבע. משא"כ כאן דלא נגמר פריין. כ"ע מודו דלכתחלה נמי שרי:

ואכתי איכא למימר דאף הזורע דבר הגמור. רצוני שהגיע לעונת המעשרות פטור לד"ה. אם עשה כן בשוגג קודם שנגמרה מלאכתו. דאפי' תימא פליגי רבנן עליה דר"ע. עד

כאן ל"פ אלא בלזרוע במתכוין וכנזכר. כיון דהכל שוים דזורע פטור דבר תורה בכל אופן ודוק:

ראב"ע אומר כו'. הרי אלו חייבין . אפשר דלא פליג אלא אלוקח במחובר. משום דהוי כתלוש מאחר שנגמר. אי נמי אלקט לשלוח לחברו דסליק מניה קאי. וס"ל מתנה הרי היא כמכר:

ואי נמי לפום מאי דפרישית לרישא. דמיירי בנוטע לתוך חצרו. ואשמעינן אע"ג דראה פני החצר. פליג נמי אריש. וסבירא ליה דחייבין. דקבעה להו חצר בדבר הגמור:

משנה לחם

גריסין הקילקין מכאן נראה לכאורה שהגריס של כתמים. נוכל לשערו באותן גריסין של פול הגס (בל"א גרושה בונין) לפי שהן מרובעין. ואין לך מרובע אחר בבריות מששת י"ב. אלא אלו. כמ"ש בירושלמי. וכבר שנינו בכגריס של נגעים. שהוא גריס הקלקי מרובע. כ"ש בכגריס של כתמים. שלא אמרו חכמים להחמיר בהן אלא להקל. לפיכך דבר ה' אמת הוא בפי אמ"ה ז"ל בזה. כמ"ש בספר תשובותיו (סס"ז). **זה** כתבתי בילדותי. שוב גמגמתי בדבר. וכמדומני לא כוונו שמועתנו בזה. כמ"ש במו"ק (א"ח סר"ב) בס"ד. ובהגהה לשי"ע (סס"ט).

משנה לחם

שאביהן תרומה עמ"ש בס"ד מ"א פ"ט דתרומות.

משנה ב

לתוך שלו לזרע חייב. הכא ודאי צריך לפרושי כדאמרן לעיל. דבנוטע לתוך חצרו החייבת עסקינן. דאל"ה מאי טעמא ליחייב. דאע"ג דהוה גרנן. הא לא איקבעו להו. כל כמה דלא ראו פני הבית:

משנה ח

שום בעל בכי. כתב בתי"ט לפירוש שני של הרע"ב דבעל הר הלבנון צ"ל דבכי שם מקום עכ"ל. ונמצא שם מקום נקרא בכי כמ"ש רז"ל בפ' ע"פ פסלו של מיכה עומד בבכי. והוא דוחק לפי שא"כ חסרה מלת הטעם. שהי"ל לומר שום בעל של בכי כמו של רכפא. או להוסיף בו יו"ד היחס וק"ל:

ולי נראה עפ"ד הרע"ב לפרש מלת בכי מלשון בראשי הבכאים שת"י ברישי אילניא. וכן מזה עוברי בעמק הבכא. וזה נכון יותר שר"ל הלבנון שגדלים בו אילנות. וכך שמו יער הלבנון: